

Barriers to substance use prevention and care among refugees in the Netherlands: towards a culturally sensitive approach using motivational interviewing

Jannet M de Jonge ¹, Chico Taguba ¹, Judith Noijen ², Corine Latour ¹, Mirrian Hilbink-Smolters

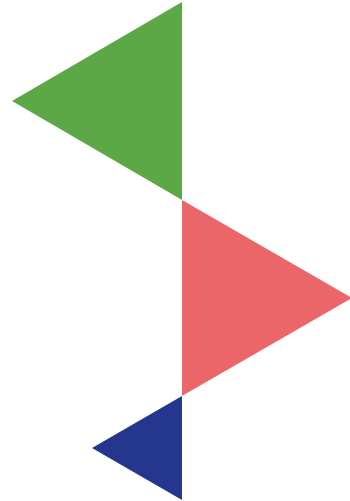
¹ Faculty of Health, Sport and Physical Activity, Integrated Complex Care research group, Amsterdam University of Applied Sciences, the Netherlands

² Jellinek Prevention, Arkin Mental Health Care, the Netherlands

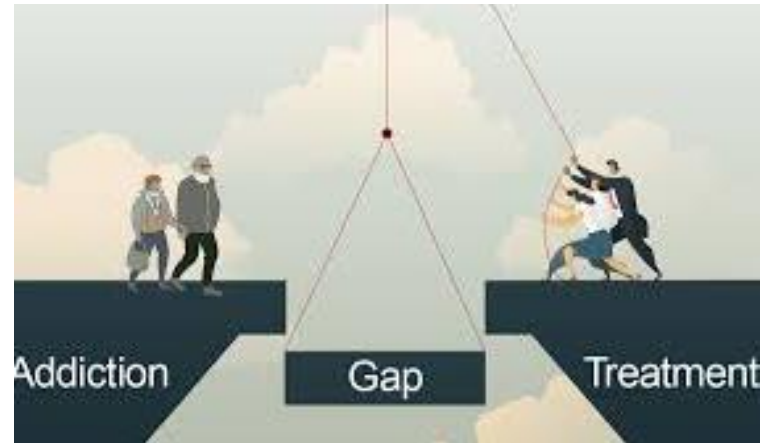
Aanleiding onderzoeksproject

- Uit onderzoek van de GGD van Amsterdam:
 - 60% van de jongeren met een vluchtachtergrond in Amsterdam ervaart emotionele problemen.
 - 13% heeft trauma-gerelateerde symptomen
 - 17% rapporteert relatief vaak problemen met middelengebruik en afhankelijkheid (Fassaert et al., 2018).
- Onderzoek onder Eritrese en Syrische vluchtelingen in Nederland (Speth et al., 2018):
 - Tabak:** 29% Eritreeërs, 44% Syrische vluchtelingen
 - Waterpijp:** 28% Eritreeërs, 29% Syrische vluchtelingen
 - Ongeveer 5% van de Eritrese en 8% van de Syrische vluchtelingen worden als zware rokers beschouwd.
 - Alcoholgebruik:** 62% van de Eritrese en 27% van de Syrische vluchtelingen drinkt alcohol, vooral mannen. De helft van de Eritrese drinkers geeft aan in de afgelopen maand te hebben gebinged.
 - Cannabis, slaap en pijn medicatie**
 - Minder dan 7% van de Eritrese en 13% van de Syrische vluchtelingen gebruikt cannabis.
 - Over-the-counter slaapmedicatie wordt zelden gebruikt (6%).
 - Over-the-counter pijnstillers worden vaker gebruikt (18% Eritreeërs, 23% Syrische vluchtelingen).

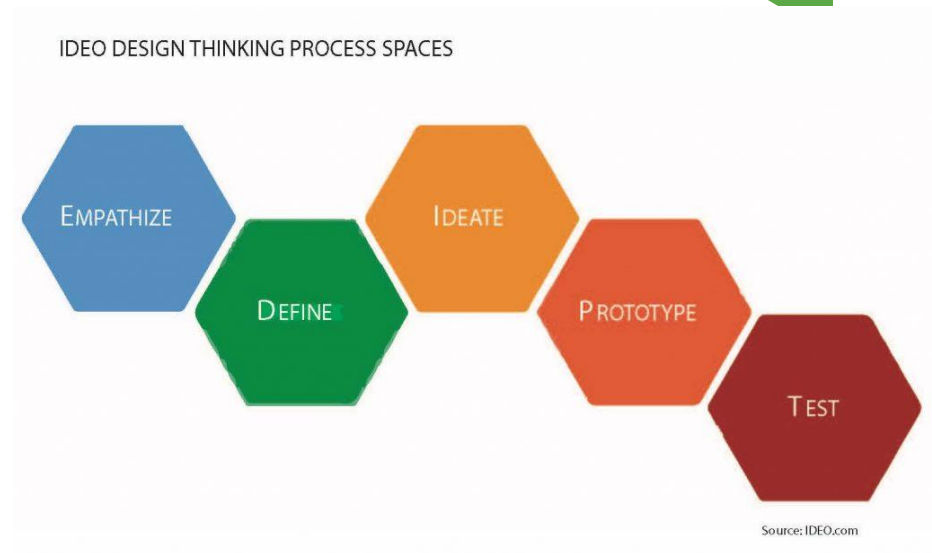
Verslavingspreventie

- Preventie interventie gericht op middelengebruik beschikbaar maar beperkt cultuur sensitief;
- Daarnaast zijn er verschillende barrières tussen vluchtelingen en professionals (Taguba, 2025):
- Barrières in communicatie
- Kennis, verwachtingen en vertrouwen
- Organisatie van de zorg
- Samenwerking en integratie

Preventief adviesprek *

- Een kortdurende op motiverende gespreksvoering gebaseerde preventie interventie gericht op het bewustmaken van gebruik en klachten, adviseren en motiveren voor verandering.
- **Doel:** door ontwikkelen van deze interventie
- **Methode:** design thinking
- Deze aanpak omvat het begrijpen van gebruikersbehoeften, het formuleren van problemen, het genereren van oplossingen, het ontwikkelen van prototypes en het uitvoeren van tests (Roberts et al., 2016).

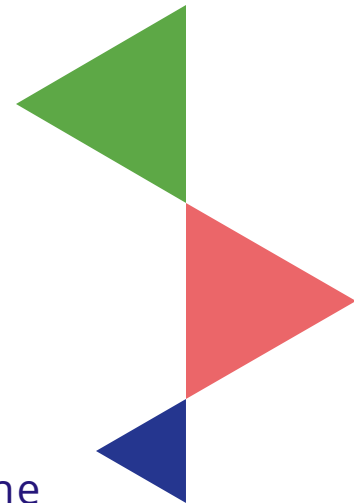

* Oudejans, S., van Putten, E., Noijen, J., Spits, M., & el Ouafassi, M. (2024). *Preventief Adviesgesprek*. Amsterdam: Arkin & Mark Bench

Empathize

- Werven van vluchtelingen, relatie opbouw met sleutelfiguren
- 5 preventiewerkers geïnterviewd
- 4 experts op gebied van cultuur sensitief werken
- 4 vluchtelingen (zowel Syrische als Eritrees)
- 5 focus groups (Syrisch, 3 Eritrees)

Alle interviews getranscribeerd en geanalyseerd door middel van thematische analyse (Verhoeven, 2020) met behulp van MaxQDA.

Define

- Verhelderen van de specifieke behoeften, percepties en barrières die jonge vluchtelingen ervaren met betrekking tot mentale gezondheid en middelengebruik: **2 persona's**
- Een **empathy map** van preventiespecialisten om hun gedachten, gevoelens, gedrag en doelen vast te leggen in het werken met vluchtelingen

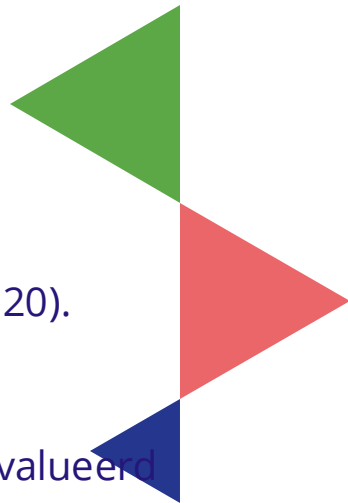
Ideation

- Een cultuursensitief prototype van de PAC werd ontwikkeld met behulp van literatuur over cultuursensitieve communicatie en motiverende gespreksvoering, gecombineerd met inzichten uit interviews en focusgroepen.
- Het ontwikkelingsteam bestond uit een preventiespecialist met een migratieachtergrond, een onderzoeker met een migratieachtergrond en een expert in motiverende gespreksvoering.

Prototype testing

- Prototype werd getest met preventiespecialisten en jonge vluchtelingen.
- Feedback gebruikt om de interventie verder te verfijnen.
- Ontwikkelen van een prototype training cultuur sensitieve motiverende gespreksvoering en aangeboden aan twee groepen preventieprofessionals (N=20).
- Een jonge vluchteling werd betrokken als co-trainer om de relevantie en toegankelijkheid te waarborgen.
- Na de training werden de ervaringen en perspectieven van de deelnemers geëvalueerd.
- Op alle stappen van het project werd gereflecteerd binnen het projectteam besproken.

Motiverende Gespreksvoering is een bepaalde manier van praten die iemands eigen motivatie en bereidheid tot verandering en groei versterkt.

Fig 1. The four tasks of motivational interviewing

Planning

Evoking

Focus

Engagement

Source: Miller and Rollnick (2023)

1. Opbouwen van vertrouwensrelatie met jonge vluchtelingen

Vertrouwen speelt een grote rol in het zoeken en ontvangen van hulp; angst voor stigmatisering, verlies van privacy of discriminatie, en het gevoel niet begrepen te worden door hulpverleners, kunnen ervoor zorgen dat vluchtelingen terughoudend zijn om hulp te zoeken of te vertrouwen op de geboden zorg.

Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met vertegenwoordigers – **sleutelfiguren**- van de doelgroep jonge statushouders is een eerste stap.

Laat je **deskundigheid** zien, dat geeft vertrouwen.

Benoem de **vertrouwelijkheid**, geen informatie naar IND of naar gemeenschap.

2. Het vaststellen van gemeenschappelijke doelen

Vluchtelingen ervaren vaak naast psychische problemen en verslaving ook grote problemen met huisvesting en financiën. Ze verwachten dat ze bij het zoeken van hulp ondersteuning krijgen in al deze gebieden, terwijl hulpverleners hen meestal doorverwijzen naar de welzijnssector.

Het is daarom belangrijk dat hulpverleners ook rekening houden met de bredere sociale behoeften van vluchtelingen en samenwerken met organisaties binnen de sociale sector.

Samen de verwachtingen uit te spreken en gedeelde doelen op te stellen.

“Culturele nederigheid” (Melanie Tervalon en Jann Murray-Garcia, 1998)

Erkenning van diversiteit en ongelijkheid: Het besef dat mensen verschillend zijn en dat er vaak ongelijkheid bestaat tussen groepen of individuen

Levenslang leren en zelfreflectie: Het continu streven naar kennis opdoen en het kritisch bekijken van jezelf en je eigen vooroordelen

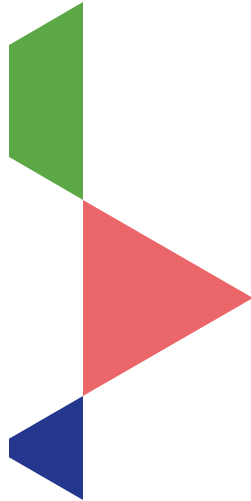
Herkennen en aanpakken van machtsongelijkheden: Het bewust worden van en proberen te verbeteren van ongelijkheden in de dynamiek tussen hulpverlener en cliënt.

Contact gebaseerd op respect en acceptatie: Het aangaan van relaties met openheid, empathie en zonder arrogantie

Aanpassen aan cultuur: Het gesprek voeren op een manier die aansluit bij de taal, normen en waarden van de cliënt, met culturele sensitiviteit

4. Optimaliseren van vragen stellen en het geven van informatie en advies

Technieken zoals de 'teach back'-methode helpen cultuur sensitief werken bij het geven van informatie of advies

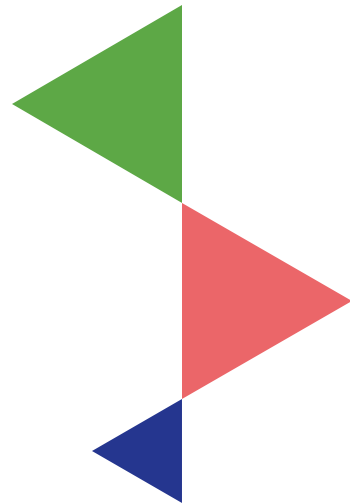
In de communicatie met jonge statushouders is indirecte communicatie belangrijk: de professional stelt niet directief en expliciet vragen stelt over een onderwerp, maar vraagt naar het onderwerp via een omweg.

5. De rol van de community

Vanuit empowerment zal de professional de mogelijkheden aanspreken die de jonge statushouder zelf bezit

Maar ook diens omgeving is van invloed: die kan ofwel ondersteunend, ofwel niet-ondersteunend zijn

De sleutelfiguren van de jonge statushouders spelen bij het plannen van verandering een belangrijk rol.

Take home message

- Het opbouwen van vertrouwen ('engageren') is de basis van motiverende gespreksvoering, waarbij het belangrijk is dat de cliënt zich veilig en gerespecteerd voelt.
- Samen doelen bepalen ('focus') en motiveren door waarden te exploreren en veranderingen uit te lokken ('evoke') zijn essentiële stappen, ondersteund door technieken zoals reflectief luisteren en de 'teach back'-methode.
- Het succesvol plannen van verandering vereist betrokkenheid van de omgeving en sleutelfiguren, waarbij afstemming op de culturele context en principes van cultural humility de effectiviteit versterkt.

Met dank aan

Jellinek Preventie: Elske van Putten, Nabil Ben Charif, Shareen Shaban, Youssef El Markous, Driss

Kaamouchi; Amsterdam University of Applied Sciences: Eveline Kruse, Sanne Geers; Stichting

Ykaello: Mak Yaello and Ali; Here to Support: Adil.

FNO Geestkracht

Creating Tomorrow